

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep

0033 OSLO

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
02 / 2351 - 92	
DATO 1.9 MARS 2003	
AN 501 Vassdragsreg	EKSP.

Deres ref.	Saknr.	Telefaks	Dato
	03/00894	77 62 30 37	17.03.2003
Vår ref.	Arkiv	Tlf. dir.innvalg	Saksbehandler
006414/03	S00&00	77 62 30 41	Gunnhild K. Koppang

Oppgis ved alle henv.

HØRING - ENDRINGER I INDUSTRIKONSESJONSLOVEN OG VASSDRAGSREGULERINGSLOVEN

Det vises til brev av 29. november 2002.

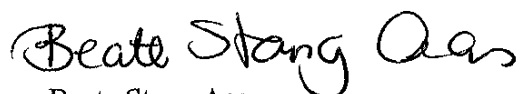
Fylkestinget behandlet i sin marssamling ovennevnte sak under sak 2/03, og fattet dette vedtak:

- ”1. Fylkestinget har behandlet hørings sak - Endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven.
2. Fylkestinget er negativ til endringsforslaget til OED som vil innebære at kommunale og fylkeskommunale kraftselskaper vedt 160-200 milliarder kroner kan bli overført til private utenlandske eiere og staten.
3. Fylkestinget finner høringsprosessen helt uforsvarlig. Det er i strid med utredningsinstruksen å la en så viktig sak bli behandlet på så kort tid. Kraftkommunene har ikke fått saken til høring. Flere lovmessige konsekvenser av endringsforslaget er ikke utredet eller mangelfullt utredet. Alternative forslag fra KS og LBK er ikke utredet.
4. Fylkestinget setter pris på at OED, etter sterke henstillinger bl.a. fra Troms fylkesting i desember 2002, i brev av 03.03.03 har bestemt å nedsette ”et bredt sammensatt utvalg til vurdering av hjemfallsinstituttet”, der bl.a. de samarbeidende kraftfylkene skal være representert.
5. Troms fylkesting vil advare mot markedstilpassa endringer av konsesjonslovene. Våre naturressurser som bl.a. vannkraft, er en naturressurs som må komme fellesskapet til gode. Våre konsesjonslover må sikre at naturressursene forblir en folkeeiendom styrt av folkevalgte organ. Derfor advarer Troms fylkesting mot oppmykinger av energiloven slik at private og utenlandske kraftgiganter kan tilegne seg folkets felles eiendom som våre

evigvarende naturressurser. Vannkrafta er vårt arvesølv som utgjør ryggraden i vårt samfunn.”

./ Utskrift av saken følger vedlagt til orientering.

Med vennlig hilsen

Beate Stang Aas
fylkesrådmann

Kopi:

- Kommunenes Sentralforbund
- Stortingsrepresentantene fra Troms
- Samarbeidande kraftfylke
- Troms Kraft AS
- Regional utviklingsetat

SAKS PROTOKOLL

Utvalg: Fylkestinget
Møtedato: 10.03.2003
Utvalgssak: 0002/03

Resultat:

Arkivsak: 03/00894
Tittel: SAKSPROTOKOLL: HØRINGSSAK - ENDRINGER I
INDUSTRIKONSESJONSLOVEN OG VASSDRAGS-
REGULERINGSLOVEN

Behandling:

Vidar Eng, SV redegjorde for saken som saksordfører.

Britt Skinstad Nordlund satte på vegne av H fram dette forslag (1):

"Pkt. 2 utgår."

Frode Bygdnes satte på vegne av RV og SV fram dette forslag (2):

"Nytt punkt 5:

Troms fylkesting vil advare mot markedstilpassa endringer av konsesjonslovene. Våre naturressurser som bl.a. vannkraft, er en naturressurs som må komme fellesskapet til gode. Våre konsesjonslover må sikre at naturressursene forblir en folkeeiendom styrt av folkevalgte organ. Derfor advarer Troms fylkesting mot oppmykninger av energiloven slik at private og utenlandske kraftgiganter kan tilegne seg folkets felles eiendom som våre evigvarende naturressurser. Vannkrafta er vårt arvesølv som utgjør ryggraden i vårt samfunn."

Vidar Eng satte på vegne av alle grupperinger i fylkestinget fram dette forslag (3):

"Endret punkt 4:

Fylkestinget setter pris på at OED, etter sterke henstillinger bl.a. fra Troms fylkesting i desember 2002, i brev av 03.03.03 har bestemt å nedsette "et bredt sammensatt utvalg til vurdering av hjemfallsinstituttet", der bl.a. de samarbeidende kraftfylkene skal være representert."

Votering:

Innstillingens punkt 1 enstemmig vedtatt.
Forslag (1) satt opp mot innstillingens punkt 2.
Innstillingens punkt 2 vedtatt mot 11 stemmer.
Innstillingens punkt 3 enstemmig vedtatt.

Innstillingens punkt 4 satt opp mot forslag (3).
Forslag (3) enstemmig vedtatt som punkt 4.
Forslag (2) vedtatt mot 13 stemmer.

Vedtak:

1. Fylkestinget har behandlet høringssak - Endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven.
2. Fylkestinget er negativ til endringsforslaget til OED som vil innebære at kommunale og fylkeskommunale kraftselskaper vedt 160-200 milliarder kroner kan bli overført til private utenlandske eiere og staten.
3. Fylkestinget finner høringsprosessen helt uforsvarlig. Det er i strid med utredningsinstruksen å la en så viktig sak bli behandlet på så kort tid. Kraftkommunene har ikke fått saken til høring. Flere lovmessige konsekvenser av endringsforslaget er ikke utredet eller mangelfullt utredet. Alternative forslag fra KS og LBK er ikke utredet.
4. Fylkestinget setter pris på at OED, etter sterke henstillinger bl.a. fra Troms fylkesting i desember 2002, i brev av 03.03.03 har bestemt å nedsette "et bredt sammensatt utvalg til vurdering av hjemfallsinstituttet", der bl.a. de samarbeidende kraftfylkene skal være representert.
5. Troms fylkesting vil advare mot markedstilpassa endringer av konsesjonslovene. Våre naturressurser som bl.a. vannkraft, er en naturressurs som må komme fellesskapet til gode. Våre konsesjonslover må sikre at naturressursene forblir en folkeeiendom styrt av folkevalgte organ. Derfor advarer Troms fylkesting mot oppmykninger av energiloven slik at private og utenlandske kraftgiganter kan tilegne seg folkets felles eiendom som våre evigvarende naturressurser. Vannkrafta er vårt arvesølv som utgjør ryggraden i vårt samfunn.

Utskrift sendt 17.03.03 til:

- Olje- og energidepartementet m/brev
- Fylkesrevisor

Kopi av brev sendt til:

- Kommunenes Sentralforbund
- Stortingsrepresentantene fra Troms
- Samarbeidande kraftfylke
- Troms Kraft AS
- Regional utviklingsetat

Utvalg: Fylkestinget**Sak nr.:** 0002/ 03**Møtedato:** 10.03.2003

Arkivsaksnr.: 03/00894**Løpenr.:** 001576/03**Arkiv:** S00 &00**Saksbehandler:** Øystein Olav Miland

**HØRINGSSAK - ENDRINGER I INDUSTRIKONSESJONSLOVEN OG
VASSDRAGSREGULERINGSLOVEN**

BEHANDLINGSFORLØP:

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
0008/03	Plan- og næringsutvalget	05.02.2003
0002/03	Fylkestinget	10.03.2003

Innstilling til v e d t a k:

1. Fylkestinget har behandlet høringssak - Endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven.
2. Fylkestinget er negativ til endringsforslaget til OED som vil innebære at kommunale og fylkeskommunale kraftselskaper vedt 160-200 milliarder kroner kan bli overført til private utenlandske eiere og staten.
3. Fylkestinget finner høringsprosessen helt uforsvarlig. Det er i strid med utredningsinstruksen å la en så viktig sak bli behandlet på så kort tid. Kraftkommunene har ikke fått saken til høring. Flere lovmessige konsekvenser av endringsforslaget er ikke utredet eller mangelfullt utredet. Alternative forslag fra KS og LBK er ikke utredet.
4. Fylkestinget krever at det blir nedsatt et lovutvalg som foretar en bred utredning av forslaget fra OED om endring i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven.

PLAN- OG NÆRINGSUTVALGETS BEHANDLING DEN 05.02.2003 SAK 0008/03:

SP v/Ragnhild Movinkel og SV v/Vidar Eng fremmet følgende fellesforslag (1) som endring til innstillingens pkt. 2 og 3:

1. Fylkestinget er negativ til endringsforslaget til OED som vil innebære at kommunale og fylkeskommunale kraftselskaper vedt 160-200 milliarder kroner kan bli overført til private utenlandske eiere og staten.
2. Fylkestinget finner høringsprosessen helt uforsvarlig. Det er i strid med utredningsinstruksen å la en så viktig sak bli behandlet på så kort tid. Kraftkommunene har ikke fått saken til høring. Flere lovmessige konsekvenser av

endringsforslaget er ikke utredet eller mangelfullt utredet. Alternative forslag fra KS og LBK er ikke utredet.

Votering:

Innstillingens pkt. 1 – Enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 2 satt opp mot forslag (1) pkt. 2 – Forslag (1) pkt. 2 enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 3 satt opp mot forslag (1) pkt. 3 – Forslag (1) pkt. 2 enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 4 – Enstemmig vedtatt.

PLAN- OG NÆRINGSUTVALGETS VEDTAK DEN 05.02.2003 SAK 0008/03:

Plan- og næringsutvalget har behandlet hørings sak - Endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven, og anbefaler fylkestinget å fatte følgende vedtak:

1. Fylkestinget har behandlet hørings sak - Endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven.
2. Fylkestinget er negativ til endringsforslaget til OED som vil innebære at kommunale og fylkeskommunale kraftselskaper vedt 160-200 milliarder kroner kan bli overført til private utenlandske eiere og staten.
3. Fylkestinget finner høringsprosessen helt uforsvarlig. Det er i strid med utredningsinstruksen å la en så viktig sak bli behandlet på så kort tid. Kraftkommunene har ikke fått saken til høring. Flere lovmessige konsekvenser av endringsforslaget er ikke utredet eller mangelfullt utredet. Alternative forslag fra KS og LBK er ikke utredet.
4. Fylkestinget krever at det blir nedsatt et lovutvalg som foretar en bred utredning av forslaget fra OED om endring i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven.

Saken gjelder:

Høringsforslag fra Olje- og energidepartementet om endring i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven, 4. desember 2002. Høringsfrist 28. februar 2003.

Vedlegg til saken:

A: Trykte vedlegg: - Brev fra Kommunenes Sentralforbund, datert 05.12.02
 - Brev fra KS, datert 10.01.03
 - Gjeldende lov: Industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven

B: Utrykte vedlegg: Høringsdokument på nettsiden til OED:
<http://odin.dep.no/archive/oedvedlegg/01/02/Hring045.pdf>

Saksutredning:

Troms fylkeskommune mottok 04.12.02 høringsdokument fra Olje- og energidepartementet (OED) om forslag til endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven.

OEDs forslag til endringer

OED fremmer i sitt høringsdokument forslag til endringer i henholdsvis industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven, begge av 14. desember 1917.

Forslagene kan deles i to hoveddeler og er i korte trekk som følger:

1 Hjemfall og hjemfallsrelaterte regler

- a) Innføring av konsesjoner med vilkår om hjemfall av alle vannfall med produksjons- og reguleringsanlegg kjøpt etter 1909 som eies av offentlig eide selskaper om 75 år regnet fra ikrafttredelse av lovendringen. Dvs. samlet hjemfall i (2004+75) 2079
- b) Pålegge samtlige eiere plikt til selv å innhente konsesjoner med vilkår om hjemfall fra myndighetene etter lovendringen og selv bekoste tinglysningen av konsesjonene
- c) Innføring av hjemler for pålegg og sanksjoner fra myndighetene for å sikre at anleggene er i driftsmessig tilfredsstillende stand i forbindelse med hjemfall
- d) Oppheve eiers plikt til garantistillelse for konsesjonsavgifter som påløper etter at anlegget er hjemfalt til Staten

2 Overdragelser og konsesjoner

- a) Innføring av likestilling mellom offentlig kjøpere på den ene siden og private og utenlandske på den andre siden ved innføring av like vilkår for innvilgelse av søknad om konsesjon for kjøp/leie av vannfall m.m.
- b) Opphevelsen av lovbestemte fylkeskommunale- og kommunale forkjøps- og fortrinnsretter ved salg eller utleie av vannfall som ikke er konsedert
- c) Heving av grensen for konsesjonsplikt
- d) Lovfesting av forvaltningspraksis vedrørende konsesjonsplikten ved kjøp av mer enn 90 % av aksjene i kraftprodusenter

Vannkraften utgjør 99 prosent av kraftproduksjonen i landet, og er av grunnleggende betydning for verdiskapningen og velferden. For å få kontroll med utnyttelsen av vassdragene, ble det innført konsesjonsplikt for erverv av fallrettigheter og for utbygging av større vannfall. Konsesjon til private aktører ble gitt for en bestemt tidsperiode, med rett for staten til vederlagsfritt å overta fallrettigheter og anlegg ved konsesjonstidens utløp etter 60 år, såkalt hjemfallsrett. Hittil er kommunale og fylkeskommunale kraftanlegg unntatt fra hjemfall

OED foreslår altså å innføre hjemfall av alle offentlig eide vannfall om 75 år regnet fra og med ikrafttredelsen av lovendringen. Forslaget innebærer at bedrifter som i dag kontrolleres av kommuner og fylkeskommuner vederlagsfritt må overføre sine produksjons- og reguleringsanlegg med vannfall til Staten i 2079.

Kommunenes Sentralforbund (KS) melder at samlet hjemfall i 2079 vil innebære en overføring av eiendeler fra kommuner og fylkeskommuner til Staten som i dag har en økonomisk verdi på et sted mellom NOK 160 til 200 milliarder. Saken griper rett inn i forholdet mellom stat og kommuner. OED varsler også at praksisen vedrørende fordelingen av verdier mellom stat og vertskommuner i forbindelse med hjemfall skal endres. Vertskommunene skal etter deres forslag få en mindre andel av de hjemfalte verdiene sammenlignet med det som følger av dagens praksis.

Bakgrunnen for forslagene

Hjemfall og likestilling av kjøpere - EFTA Surveillance Authority (ESA)

Forslaget om innføring av konsesjoner med vilkår om hjemfall om 75 år av offentlig eide selskapers vannfall med kraftproduksjons- og reguleringsanlegg er initiert av ESAs krav om likestilling mellom offentlige kjøpere på den ene siden og private og

utlendinger på den andre siden. OED sier at hensynet til en mer effektiv organisering av kraftbransjen og bedre ressursutnyttelse er den viktigste grunnen til forslag om å likestille offentlige og private og utenlandske eiere.

Innføringen av likestillingen mellom offentlig kjøpere på den ene siden og private på den andre siden i forbindelse med søknad om konsesjon for kjøp/leie av vannfall m.m.) er motivert av at ESA med sannsynlighet vil fremsette et slikt krav dersom Norge ikke endrer reglene på eget initiativ.

Øvrige forslag

OEDs øvrige forslag er motivert av OEDs egne ønsker om endringer i reglene for å oppnå det som etter OEDs mening vil gi bedre regler ved kjøp og salg av vannfall og for bedre håndtering av hjemfall når hjemfallstidspunktet nærmer seg. Disse endringene følger ikke av pålegg eller forventninger om pålegg fra ESA.

Høringsprosessen:

Vannkraft er en nasjonal ressurs, med sterk lokal og regional forankring.

Hjemfallsloven ble innført for å hindre at norske naturressurser skulle havne i hendene på utenlandske oppkjøpere. Endring av gjeldende prinsipp, som får store konsekvenser for Kommunesektoren og bruken av våre felles naturressurser, må gjennomgå en grundig og bred utredning, der alle parter blir hørt. Det representerer enorme verdier for kommuner og fylkeskommuner. Troms fylke har 15 kraftkommuner som blir sterkt berørt av dette forslaget, de er ikke tatt med som høringsinstans. Det er flere punkter i denne høringsprosessen som til sammen tilsier at den må opp til en bredere og grundigere utredning.

- OED har ikke sendt høringsdokumentet til kommuner og bedrifter som blir berørt av forslaget, alle kraftkommuner burde være formelle høringsinstanser.
- Høringsfristen er satt til minimumstid, ikke mer enn 3 måneder. Dette er altfor kort tid for en så omfattende sak
- Flere lovmessige konsekvenser av endringsforslaget er ikke utredet eller mangelfullt utredet, for eksempel Grl §105, Offentlig erstatningsansvar, eller den salgsdrivende effekten for mange kommuner, (Simonsen Føyen advokatfirma, Caroline Lund, advokat ved Høyesterett)
- Alternative forslag fra KS og Landssammenslutningen for kraftkommuner (LVK), hvor hjemfallsretten skal gjelde for kjøper, ikke nåværende eier (Transaksjonsalternativet) er ikke utredet av OED
- Ved forslag til lovendring av dette omfanget, er det vanlig å nedsette et lovutvalg, det er ikke gjort i denne saken

Kommunenes sentralforbund og LVK har gått sammen i denne saken. Deres syn er sammenfattende med øvrige nevnte punkter, se ellers vedlegg. Det har vært arrangert informasjonsmøter i Oslo og Bodø (6. og 13. januar) i regi av KS og LVK, deltakere har vært kraftkommuner, fylkeskommuner og representanter fra kraftselskapene. I regi av KS og LVK har Høringsnotatet fra OED vært gjennomgått av jurister (Simonsen Føyen Advokatfirma og Caroline Lund, Advokat ved Høyesterett).

Uttalelsene fra møtene er entydige, selv om man er uenig i selve endringsforslaget fra OED, ønsker KS, LVK, Energibedriftenes landsforening (EBL) og kraftkommunene en lengre og grundigere prosess. Det er et samlet krav om at det nedsettes et lovutvalg som foretar en grundig og helhetlig utredning av lovendringen og av de alternative endringsforslagene.

Fra møte med KS og LVK i Bodø 13. januar 2003, der Troms fylkeskommune deltok med representanter, er det kommet en felles uttalelse:

"Olje- og energidepartementets høringsnotat om endringer i konsesjonslovgivningen - hjemfall.

Hjemfallsordningen er og har vært en bærebjelke i den norske konsesjonslovgivningen for energisektoren. Høringsnotatet omhandler særdeles viktige spørsmål for hele nasjonen og berører enorme verdier både for Norge og for kommunesektoren.

Olje- og energidepartementets høringsnotat etterlater en rekke spørsmål både om innholdet i hjemfallsordningen den offentlige kontroll med norsk kraftforsyning, kommuners erstatningsvern, kommuneøkonomi, og sammenhengen mellom energimarkedet eierstrukturen i markedet og kraftpriser til forbrukerne.

De tilstedeværende finner det uforsvarlig og i strid med utredningsinstruksen å la en så viktig sak bli behandlet på så kort tid og uten et grunnlagsdokument fra et bredt sammensatt utvalg. På den bakgrunn vil de tilstedeværende be regjeringen snarest nedsette et slikt utvalg til en grundig kartlegging av de ulike hensyn og forslag til regler som ivaretar fundamentale nasjonale interesser innenfor rammen av EØS-avtalen."

Fylkesrådmannen i Troms, 25.02.03.

Beate Stang Aas
Fylkesrådmann
(sign.)

Kommuner
Fylkeskommuner
KS Bedrifts medlemmer

TRONDALDE FYLKESKOMMUNE REGIONALUTVIKLINGSSEKTOR	
029959/02 0711	
12 DES 2002	
Ark.kode	500 & 00
S.nr	02/06038
Kass.	

(Referanse må oppgis)

Vår referanse: 2002/00991-6
Arkivkode: S00
Saksbehandler: Jan F. Andersen-Gott
Deres referanse:
Dato: 05.12.2002

Høring av forslag til endringer i reglene om hjemfall

Olje- og energidepartementet (OED) sendt den 29. november 2002 ut sitt forslag om endringer i reglene om hjemfall m.m. på høring. OED har ikke sendt høringsdokumentet til kommuner og bedrifter som blir berørt av forslaget. KS og KS Bedrift sender derfor med dette brevet ut OEDs høringsdokument på høring til samtlige kommuner, fylkeskommuner og energibedrifter som er medlem av KS Bedrift.

1. Kort om høringsaken

OED foreslår å innføre hjemfall av alle offentlig eide vannfall om 75 år regnet fra og med ikraftredelsen av lovendringen. Forslaget innebærer at bedrifter som i dag kontrolleres av kommuner og fylkeskommuner vederlagsfritt må overføre sine produksjons- og reguleringsanlegg med vannfall til Staten i 2079.

Samlet hjemfall i 2079 vil innebære en overføring av eiendeler fra kommuner og fylkeskommuner til Staten som i dag har en økonomisk verdi på et sted mellom NOK 160 til 200 milliarder. Saken griper rett inn i forholdet mellom stat og kommuner.

Videre foreslår OED å endre andre regler som relaterer seg til situasjonen i det hjemfallstidspunktet nærmer seg. I tillegg fremmes det forslag om endringer av enkelte andre regler som ikke har betydning for hjemfallsinstituttet.

Vi vil her først redegjøre for OEDs forslag til endringer før vi går nærmere inn på selve høringsprosessen.

2. OEDs forslag til endringer

2.1 Forslagene

OED fremmer i sitt høringsdokument forslag til endringer i henholdsvis industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven, begge av 14. desember 1917.

BREV ADRESSERES TIL FORBUNDET

KONTORADRESSE
Haakon VII gt. 9
0161 OSLO

POSTADRESSE
Postboks 1378 Vika
0114 OSLO

TELEFON
24 13 26 00

TELEFAKS
22 83 22 22
22 83 17 86
22 83 62 92
- KS Arbeidsgiver

E-POST/INTERNETT
ks@ks.no
www.ks.no

BANKGIRO
8200.01.65189

Forslagene kan deles i to hoveddeler og er i korte trekk som følger:

2.1.1 Hjemfall og hjemfallsrelaterte regler

- a) Innføring av konsesjoner med vilkår om hjemfall av alle vannfall med produksjons- og reguleringsanlegg kjøpt etter 1909 som eies av offentlig eide selskaper om 75 år regnet fra ikrafttredelse av lovendringen. Dvs. samlet hjemfall i (2004+75) 2079
- b) Pålegge samtlige eiere plikt til selv å innhente konsesjoner med vilkår om hjemfall fra myndighetene etter lovendringen og selv bekoste tinglysningen av konsesjonene
- c) Innføring av hjemler for pålegg og sanksjoner fra myndighetene for å sikre at anleggene er i driftsmessig tilfredsstillende stand i forbindelse med hjemfall
- d) Oppheve eiers plikt til garantistillelse for konsesjonsavgifter som påløper etter at anlegget er hjemfalt til Staten

2.1.2 Overdragelser og konsesjoner

- a) Innføring av likestilling mellom offentlig kjøpere på den ene siden og private og utenlandske på den andre siden ved innføring av like vilkår for innvilgelse av søknad om konsesjon for kjøp/leie av vannfall m.m.
- b) Opphevelsen av lovbestemte fylkeskommunale- og kommunale forkjøps- og fortrinnsretter ved salg eller utleie av vannfall som ikke er konsedert
- c) Heving av grensen for konsesjonsplikt.
- d) Lovfesting av forvaltningspraksis vedrørende konsesjonsplikten ved kjøp av mer enn 90 % av aksjene i kraftprodusenter

OED varsler også at praksisen vedrørende fordelingen av verdier mellom stat og vertskommuner i forbindelse med hjemfall skal endres. Vertskommunene skal etter deres forslag få en mindre andel av de hjemfalte verdiene sammenlignet med det som følger av dagens praksis.

2.2 Bakgrunnen for forslagene

2.2.1 Hjemfall og likestilling av kjøpere - EFTA Surveillance Authority (ESA)

Forslaget om innføring av konsesjoner med vilkår om hjemfall om 75 år av offentlig eide selskapers vannfall med kraftproduksjons- og reguleringsanlegg (punkt 2.1.1.a) er initiert av ESAs krav om likestilling mellom offentlige kjøpere på den ene siden og private og utlendinger på den andre siden.

Innføringen av likestillingen mellom offentlig kjøpere på den ene siden og private på den andre siden i forbindelse med søknad om konsesjon for kjøp/leie av vannfall m.m. (punkt 2.1.2.a) er antageligvis reelt motivert av at ESA ellers vil fremsette et slikt krav dersom Norge ikke endrer reglene på eget initiativ.

2.2.2 Øvrige forslag

OEDs øvrige forslag er motivert av OEDs egne ønsker om endringer i reglene for å oppnå det som etter OEDs mening vil gi bedre regler ved kjøp og salg av vannfall og for bedre håndtering av hjemfall når hjemfallstidspunktet nærmer seg. Disse endringene følger ikke av pålegg eller forventninger om pålegg fra ESA.

2.3 KS og KS Bedrifts syn på forslagene

2.3.1 Hjemfall - Punkt 2.1.1.a

a) *KS' syn på hjemfall og OEDs forslag*

OED begrunner forslaget med behov for likestilling for å sikre en mer effektiv organisering av kraftbransjen og bedre ressursutnyttelse. OED avviser at EØS-avtalen omfatter norsk vannkraftproduksjon, men departementets forslag tilfredsstiller likevel ESAs krav. KS og KS Bedrift ser at det er vanskelig å unngå ESAs krav og at endringene derfor er tvingende selv om OED velger å begrunne de på en annen måte.

KS' sentralstyre fattet den 17. juni 2002 prinsippvedtak om å gå inn for en videreføring av hjemfallsinstituttet. KS er derfor tilfreds med at OED ikke foreslår en opphevelse av hjemfallsinstituttet. Derimot er KS sterkt uenig i OEDs utforming av nye regler om hjemfall.

OEDs forslag vil for mange oppfattes som et salgspress i det vannfallene med anlegg vil falle i verdi jo nærmere en kommer hjemfall. For å unngå et slikt verdifall er en nødt til å selge innen rimelig tid etter innføringen av OEDs forslag. Et slikt salgstras følger også av rapporten OED selv har bestilt av ECON.

b) *Transaksjonsmodellen*

KS fremmet derfor i møte med OED den 28. juni 2002 et annet alternativ. Alternativet blir omtalt som transaksjonsalternativet eller transaksjonsmodellen.

Kort fortalt innebærer modellen at alle fremtidige kjøpere, enten det er offentlige selskaper, private eller utlendinger fra nå av underkastes vilkår om hjemfall om 75 år regnet fra ervervet av vannfallet. Tilsvarende må det settes vilkår ved erverv av kvalifiserte andeler av selskaper som eier vannfall for å unngå omgåelser.

Dagens kommunale og fylkeskommunale eiere som ønsker å forbli eier vil derimot ikke bli underkastet vilkår om hjemfall så lenge selskapet forblir i deres hender og skånes derfor for verdifallet og derav salgspresset.

OED har konsekvent avvist modellen, nå sist i sitt høringsdokument, ettersom OED mener den vil være reguleringsteknisk vanskelig, ha innelåsningseffekt (dvs bidra til at kommuner og fylkeskommuner ikke selger) og kan være noe usikker i forhold til EØS-avtalen. Disse anførselene og antagelsene er etter KS' vurdering uriktig. Modellen kan innføres på en reguleringsteknisk tilfredsstillende måte, har neppe noen innelåsningseffekten og vil ved riktig utforming tilfredsstille EØS-avtalen.

Selv om ESA har pålagt Norge å foreta endringer har Norge mer enn nok tid til å utrede transaksjonsmodellen. For OEDs del burde dette heller ikke være problematisk ettersom OED fortsatt fastholder at forvaltningen av norske vannkraftressurser faller helt utenfor EØS-avtalen.

c) *Erstatningsansvar*

Det kan ikke utelukkes at OEDs forslag vil kunne utløse et betydelig erstatningsansvar etter Grunnloven § 105 om erstatning ved ekspropriasjon. OED utelukker heller ikke det selv i sitt høringsdokument. Vi nøyer oss her med å vise til senere omtalte utredning fra Simonsen Føyen Advokatfirma DA.

2.3.2 Likestilling av kjøpere - punkt 2.1.2.a

Norges EØS-rettslige forpliktelser innebærer antageligvis også at vilkårene for å få konsesjon for offentlige kjøpere på den ene siden og private og utlendinger på den andre, må gjøres like. KS ser derfor at Norge er nødt til å endre reglene slik at en oppnår tilstrekkelig likestilling.

2.3.3 Øvrige forslag - punktene 2.1.1.b-d og 2.1.2.b-d og vertskommunens andel

Som nevnt er Norge under press til å endre reglene slik at utlendinger og private likestilles. Derimot foreligger det hverken press fra ESA eller noe umiddelbart og påtrengende behov for å endre de øvrige reglene som OED foreslår å endre. De øvrige endringsforslagene vil kunne ha stor materiell betydning. Forslagene har ikke vært utredet av eksterne offentlig nedsatte utvalg med representanter fra alle berørte parter.

KS og KS Bedrift mener derfor at disse forslagene til endringer må avvises i denne omgang. OED bør heller nedsette et bredt sammensatt lovutvalg med representanter fra alle berørte organisasjoner og statlige etater. Dette utvalget kan så utrede behovet for endringer og fremmer eventuelle forslag til endringer i reglene.

3. Salgsinntekter og statlige overføringer til kommuner/ fylkeskommuner

Salg av kraftselskaper og aksjer i slike selskaper vil gi kommuner og fylkeskommuner betydelige midler som er lett tilgjengelig. Finansdepartementet har allerede i dag fokus på kommuner og fylkeskommuners tilgang til egne midler som følge av salg av kraftselskaper.

Årsaken er at tilgangen til slike midler kan ha betydelig innvirkning på den individuelle kommunes økonomi, den samlede kommuneøkonomien foruten den aggregerte etterspørselen av varer og tjenester i Norge. En for stor økning av tilgangen til slike midler vil kunne føre til nedskjæringer i statlige overføringer til kommuner eller andre inntektskilder for kommuner og fylkeskommuner.

Verken OED eller Finansdepartementet har offisielt utredet denne siden av konsekvensene av endringene i reglene om hjemfall. Denne usikkerheten gjør seg særlig gjeldende for OEDs forslag til regler om hjemfall da dette forslaget i større grad vil føre til et offentlig nedsalg sammenlignet med Transaksjonsalternativet. Denne effekten av OEDs forslag bør utredes før det kan tas en endelig beslutning om hvordan fremtidens regler om hjemfall bør utformes.

4. Høringsprosessen

4.1 Høringsfrist

OED har satt den korteste fristen som kan benyttes uten å gjøre unntak fra reglene om høringer av forslag til lovendringer. Høringsuttalelser må være mottatt av OED innen tre måneder, dvs. senest fredag 28. februar 2003.

4.2 Hvem som kan avgi høringsuttalelser

4.2.1 Medlemmenes egne høringsuttalelser

Alle kommuner, fylkeskommuner og KS Bedrifts medlemmer kan avgi egne høringsuttalelser til OED. KS og KS Bedrift ber om å få tilsendt kopi av de høringsuttalelsene som går direkte fra medlemmene til OED slik at de kan være med å danne grunnlaget for vår uttalelsene til OED.

4.2.2 KS og KS Bedrifts høringsuttalelser

KS og KS Bedrift vil som sagt avgi høringsuttalelser og oppfordrer derfor medlemmene til å gi skriftelige og muntlige innspill til KS og KS Bedrift. Dessverre har OED som tidligere nevnt benyttet seg av minimumsfristen for høringer hvilket gir våre medlemmer og KS og KS Bedrift knapp tid. KS uttalelse må styrebehandles i KS' sentralstyre og det bes derfor om at innspill og kopier av høringsuttalelser kommer inn i så god tid som mulig før utløpet av høringsfristen.

4.3 Høringsdokumentet og annet grunnlagsmateriale

Følgende dokumenter er vedlagt dette brevet:

- a) OEDs høringsdokument med oversendelsesbrev fra OED
- b) Brev fra KS og KS Bedrift til OED datert 3. juli 2002
- c) Brev fra KS og KS Bedrift til OED datert 10. oktober 2002
- d) Brev fra KS og KS Bedrift til OED datert 24. oktober 2002

Videre viser vi til *Utredning om hjemfall og endringer i reglene om hjemfall* datert mai 2002. Utredningen er utarbeidet av Simonsen Føyen Advokatfirma DA på vegne av KS og KS Bedrift. Den er lagt ut på vår internettside: [www.ks-bedrift/generelt/KS Bedrift mener eller Medlemsnett/energi/interesse/næring](http://www.ks-bedrift/generelt/KS%20Bedrift%20mener%20eller%20Medlemsnett/energi/interesse/næring).

Brevene gir en innføring i OEDs forslag og Transaksjonsalternativet. De angir både fordeler og ulemper ved de ulike alternativene. Utredningen gir en samlet oversikt over hovedalternativene Norge har i forbindelse med endringer i reglene om hjemfall og som antas å være overensstemmende EØS-avtalen og ESA.

4.4 Kontaktperson hos KS og KS Bedrift

Innspill, spørsmål og andre henvendelser i forbindelse med høringen av OEDs forslag kan rettes til dir. Jan Fredrik Andersen-Gott i KS Bedrift som har ansvaret for KS og KS Bedrifts oppfølging av saken. Tlf 24 13 29 37/mobil 97 09 82 83 e-post: jan.andersen-gott@ks.no

4.5 Allmannamøter

KS, KS Bedrift og LVK vil sammen arrangere fellesmøter for kommuner, fylkeskommuner og energibedrifter rett etter nyttår hvor det redegjøres nærmere for forslagene og svares på spørsmål. Se nærmere om tid og sted på neste side.

4.6 Direkte kontakt med juridiske rådgivere

De som ønsker en særlig innføring i juridiske sider ved høringssaken kan også kontakte Simonsen Føyen Advokatfirma DA v/Peter Aall Simonsen, C.J. Hambros Plass 2 C, Oslo tlf 21 95 55 00.

Med vennlig hilsen

Olav Ulleren
Adm.direktør

Jan F. Andersen-Gott
Direktør KS Bedrift

Vedlegg
Kopi: LVK

OBS! OBS! INFORMASJONSMØTER OM HJEMFALL!

KS, KS Bedrift og LVK holder felles informasjonsmøter som følger:

**1. Oslo mandag 6. januar 2003 kl. 1000 – 1600 i KS-huset
Haakon VII's gt. 9**

**2. Bodø mandag 13. januar 2003 kl. 1100 – 1700 på Radisson
SAS hotellet.**

Deltakeravgift kr 500,- som dekker kaffe, lunch og møtelokale.

Påmelding til Grethe Johansen på tlf 24 13 29 38 eller e-mail
grethe.johansen@ks.no

Innen 19. desember, kl. 1500.

Til:
Kommuner
Fylkeskommuner
KS Bedrifts medlemmer

(Referanse må oppgis)
Vår referanse: 2002/00991-[]
Arkivkode: S00
Saksbehandler: Jan F. Andersen-Gott
Deres referanse:
Dato: 10 .01.2003

Endringer i reglene om hjemfall - Krav om lovutvalg

Vi viser til vårt brev til alle våre medlemmer datert 5. desember 2002 med orientering om høringen av Olje- og energidepartementets (OED) forslag om blant annet innføring av vilkår om hjemfall av all offentlig eid vannkraftproduksjon om 75 år. KS og KS Bedrifter understreker innledningsvis at vi er tilfreds med at OED foreslår en videreføring av hjemfallsinstituttet.

OEDs forslag og høringsnotat

KS og KS Bedrifter har nå vurdert OEDs forslag og høringsnotat nærmere. Det finnes en rekke alternativer til OEDs konkrete forslag til utforming av nye regler om hjemfall. OED har ikke foretatt reelle utredninger av andre alternativer enn sitt eget.

Det er heller ikke utredet hvilke konsekvenser OEDs forslag til endringer i rammevilkårene for eierskap til vannkraftressurser vil ha for kommuner og fylkeskommuners eierroller innen kraftproduksjon, kommunene og fylkeskommunenes økonomi, kraftprodusentene, kraftoppdekningen eller andre viktige samfunnsinteresser. OEDs forslag er derfor mangelfullt.

KS og KS Bedrift påpeker at det her gjelder reguleringen av eierskapet og kontrollen med en fornybar naturressurs som har stor nasjonal betydning:

De manglende vurderingene og utredningene av alternativer og konsekvenser fører til at det ikke gis tilstrekkelig informasjon til høringspartene. Fraværet av tilstrekkelige vurderinger og utredninger fører også til at Stortinget ikke vil få den informasjonen som er nødvendig for å foreta et forsvarlig valg.

Krav om lovutvalg

KS og KS Bedrift krever at det nå nedsettes et bredt sammensatt lovutvalg med representanter fra alle berørte parter som utreder alle aktuelle alternativer og konsekvensene av de ulike alternativene. Deretter sendes utvalgets arbeid og konklusjoner ut på høring sammen med forslag til nye regler vedrørende hjemfall. Dette er den vanlige,

BREV ADRESSERES TIL FORBUNDET

KONTORADRESSE
Haakon VII gt. 9
0161 OSLO

POSTADRESSE
Postboks 1378 Vika
0114 OSLO

TELEFON
24 13 26 00

TELEFAKS
22 83 22 22
22 83 17 86
22 83 62 92
- KS Arbeidsgiver

E-POST/INTERNETT
ks@ks.no
www.ks.no

BANKGIRO
8200.01.65189

demokratiske fremgangsmåten som benyttes ved slike lovendringer som har stor nasjonal betydning.

Vi oppfordrer våre medlemmer til å fremme det samme kravet om lovutvalg. Kravet må allerede nå rettes direkte til egne kontakter blant politikere på sentralt hold og dernest til OED gjennom det enkelte medlemmets høringsuttalelse.

Vi har vedlagt et eget notat til dette brevet som er utarbeidet i samarbeid med Simonsen Føyen Advokatfirma DA v/Peter Aall Simonsen hvor det vises til de konkrete forholdene som fører til at høringsnotatet er mangelfullt og at det må nedsettes et lovutvalg.

Forholdet til EFTA Surveillance Authority

EFTA Surveillance Authority (ESA) anfører i sin "Reasoned Opinion" datert 20. februar 2002 at dagens forskjellsbehandling mellom offentlige eiere på den ene siden og private og utlendinger på den annen side for så vidt gjelder reglene om hjemfall er i strid med EØS-avtalen art. 31 og 40 om henholdsvis fri etableringsrett og fri kapitalflyt.

ESA har ettersom OED har informert at de vil foreslå endringer i reglene om hjemfall, stilt saken i bero. Det er liten grunn til å tro at ESA vil anlegge sak mot Norge for å få endret reglene om hjemfall så lenge spørsmålet er opp til vurdering i Norge. Det er derfor tilstrekkelig tid til å sette ned et utvalg uten at det fører til noen komplikasjoner i forhold til ESA.

Utvalgets mandat og utredningsmidler

For å få gjennomført en grundig og betryggende arbeid i utvalget bør utvalget konsentrere seg om hjemfall og eierskapsreguleringen. Andre endringer som OED har foreslått kan foreløpig utsettes. Utvalget må bevilges tilstrekkelig med midler slik at det kan innhente de eksterne utredningene det mener er nødvendige.

Med vennlig hilsen

Olav Ulleren
Adm.direktør

Jan F. Andersen-Gott
Direktør KS Bedrift

Kopi: LVK
[_EBL_]

Vedlegg: Notat [_Dato_]

NOTAT

**Til: Kommuner, fylkeskommuner og
KS Bedrifts medlemmer**

**Fra: Kommunenes Sentralforbund og
KS Bedrift**

Dato: 10. januar 2003

Vedr.: **GRUNNLAGET FOR KRAV OM LOVUTVALG**

1. GENERELT OM OEDs FORSLAG OG KRAVET OM LOVUTVALG

OEDs forslag innebærer en endring av de grunnleggende rammene for utnyttelsen av en fornybar ressurs med stor betydning for det norske samfunnet. Hjemfallsinstituttet og konsesjonslovgivningen er et verktøy for å sikre nasjonale kontroll med vannkraftressursene og reguleringen av eierskapet til disse ressursene.

Utnyttelsen av vannkraftressursene gir i dag et betydelig bidrag til den økonomiske utviklingen og velferden over hele landet. Kommuner og fylkeskommuner kontrollerer i dag selskaper som står for om lag 50-55 % av kraftproduksjon i Norge og som har en samlet omsetningsverdi på mellom NOK 160 til 200 milliarder.

OEDs forslag innebærer at Staten vederlagsfritt skal ta over disse ressursene fra dagens kommunalt og fylkeskommunalt eide selskaper om 75 år, det vil si i 2079.

Foreliggende notat viser at OEDs høringsnotat med forslag om nye regler om hjemfall ikke danner et tilstrekkelig og forsvarlig grunnlag for en lovendring. Som det kommer frem av notatet må det nedsettes et bredt sammensatt lovutvalg med representanter fra alle berørte parter som utreder alle aktuelle alternativer og konsekvensene av de ulike alternativene.

Deretter kan utvalgets arbeid og konklusjoner sendes ut på høring sammen med forslag til nye regler vedrørende hjemfall. Dette er den vanlige, demokratiske fremgangsmåten som benyttes ved slike lovendringer som har stor nasjonal betydning.

2. ALTERNATIVER OG TILPASNINGER TIL OEDs FORSLAG OM HJEMFALL

2.1 Alternativer

Det finnes flere aktuelle alternativer i forbindelse med endringene av reglene om hjemfall. De er som følger:

BREV ADRESSERES TIL FORBUNDET

KONTORADRESSE
Haakon VII gt. 9
0161 OSLO

POSTADRESSE
Postboks 1378 Vikta
0114 OSLO

TELEFON
24 13 26 00

TELEFAKS
22 83 22 22
22 83 17 86
22 83 62 92
- KS Arbeidsgiver

E-POST/INTERNETT
ks@ks.no
www.ks.no

BANKGIRO
8200.01.65189

- a) OEDs forslag.
- b) KS og KS Bedrifts forslag, transaksjonsalternativet, som går ut på at vilkår om hjemfall først skal settes overfor kjøperen neste gang et vannfall eller en kvalifisert andel av et selskap som eier et vannfall, selges.
- c) Opphevelse av hjemfallsinstituttet.

Transaksjonsalternativet er mer skånsomt mot dagens kommunalt og fylkekommunalt eide selskaper samtidig som det innebærer en videreføring av hjemfallsinstituttet.

OED avviser både transaksjonsalternativet og opphevelse uten å foreta forsvarlige vurderinger av både fordeler og ulemper ved disse alternativene.

2.2 Tilpasninger

Det kan også tenkes utallige tilpasninger til de forannevnte alternativene. Som eksempler nevnes hjemfall kun av vannfallet, kortere eller lenger hjemfallstid, kompensasjoner gjennom endringer i kraftbeskatningen og tidsbegrensede konsesjoner. OED vurderer slike tilpasninger kun i begrenset grad i sitt høringsnotat.

Den eneste tilpasningen som foreslås er en utvidelse av hjemfallstiden fra 60 til 75 år. Her mangler det imidlertid en vurdering av ulempene ved utvidelsen av hjemfallstiden.

OEDs forslag omfatter ikke vannfall som er ervervet før 1909. Disse er i stor grad privat eide. Denne forskjellsbehandlingen er svakt begrunnet og det er ikke vurdert hvilke fordeler og ulemper det har at disse vannfallene fortsatt unntas vilkår om hjemfall.

2.3 Oppsummering

Høringsnotatet foretar ingen forsvarlige vurdering av både fordelene og ulempene ved de andre alternativene til OEDs forslag om hjemfall. Det foretas i begrenset grad vurdering av tilpasninger til OEDs forslag.

3. OEDS FORSLAG TIL ANDRE ENDRINGER TILKNYTTET HJEMFALL

OED foreslår også endringer i en del regler som relaterer seg til den praktiske gjennomføringen av hjemfall av alle offentlig eide vannfall.

3.1 Endringer i hjemfallsrelaterte regler

- a) Innhentelse av nye konsesjoner med vilkår om hjemfall
Dagens eier må etter OEDs forslag selv henvende seg til myndighetene og innhente ny konsesjon med vilkår om hjemfall som deretter skal tinglyses for eierens regning på de aktuelle gårds- og bruksnumrene.

Forslaget er tids- og kostnadskrevende for dagens offentlig eiere uten at det nevnes i noen særlig grad. Det fremkommer heller ikke om det er vurdert andre måter å organisere selve innføringen av vilkår om hjemfall for offentlig eide vannfall som er mer hensiktsmessig for alle parter.

- b) Kravet til driftsmessig stand ved hjemfall
Kraftproduksjonsanleggene skal ved hjemfall være i driftsmessig tilfredsstillende stand. Avgjørelsen om et anlegg er i driftsmessig tilfredsstillende stand har frem til i dag blitt avgjort ved vanlig skjønn. OED foreslår nå at Staten selv skal avgjøre om anlegget er i driftsmessig tilfredsstillende stand. Denne avgjørelsen skal høre under forvaltningens frie skjønn. Det har den konsekvens at avgjørelsen kun i begrenset grad kan overprøves ved vanlige domstoler. Dersom eieren ikke følger Statens pålegg foreslås det også at Staten kan fastsette tyangsmulkt.

Ettersom Statens avgjørelse i liten grad kan overprøves av vanlige domstoler innebærer det at konsesjonærens rettsikkerhet blir betydelig svekket. OED vurderer ikke alternative måter å sikre at anleggene er i driftsmessig tilfredsstillende stand i det hjemfall skjer.

- c) Vertskommunenes andel
OED foreslår at andelene av verdiene som skal tilfalle vertskommunen når hjemfall inntre skal nedjusteres. Dette begrunnes med at enkelte vertskommuners inntekt som følge av hjemfall dermed vil modereres og en vil få en jevnere og mer rettferdig fordeling mellom kommunene.

OED vurderer ikke andre alternativer som for eksempel at den lokale fylkeskommunen i stedet kunne få de midlene som ikke lenger skal tilfalle vertskommunen i stedet for midlene nå skal gå til Staten.

3.2 Oppsummering

Forslagene under punktene a) og b) har det til felles at de vil innebære en innføring og gjennomføring av hjemfall av offentlig eide vannfall på en måte som klart er fordelaktig og arbeidsbesparende for OED. Derimot vurderes ikke ulempene for eierne i høringsnotatet.

Det fremkommer heller ikke om OED har vurdert alternativer til forslagene nevnt under a), b) og c) over.

4. OEDs FORSLAG TIL ENDRINGER SOM IKKE ER TILKNYTTET HJEMFALL

OED foreslår i tillegg endringer i reglene vedrørende konsesjon og forkjøps- og fortrinnsretter ved overdragelser av vannfall. Disse endringsforslagene har ingen umiddelbar sammenheng med OEDs forslag til å innføre vilkår om hjemfall av all offentlig eid kraftproduksjon.

4.1 Andre endringer

- a) Likestilling av kjøpere
OED foreslår innføring av likestilling mellom offentlige kjøpere/leiere på den ene siden og private og utenlandske på den andre siden ved innføring av like vilkår for innvilgelse av søknad om konsesjon for kjøp/leie av vannfall.

Forslaget begrunnes med at det vil føre til et eierskapsnøytralt regelverk fordi det ikke lenger diskrimineres mellom offentlige kjøpere på den ene siden og

private og utenlandske kjøpere på den andre siden. Dagens forskjellsbehandling kan være i strid med EØS-avtalen og det antas derfor at dette er en av de reelle grunnene til at OED fremmer forslaget.

Det fremkommer ikke om det er utredet om det finnes alternativer og heller ikke hvilken konsekvens det vil ha for eierskapet til vannkraftressursene i Norge.

- b) Fjerning av fylkeskommunale og kommunale forkjøps- og fortrinnsretter
OED foreslår opphevelse av den lovbestemte fylkeskommunale og kommunale forkjøps- og fortrinnsretter ved salg eller utleie av vannfall som ikke tidligere har vært konsesjonsbehandlet.

Forslaget begrunnes med at forkjøps- og fortrinnsrettene ikke lenger er nødvendig. Videre anføres det at de kan virke prisdempende og at de kan brukes til å skaffe vannfall til fylkeskommunens eller kommunens eget selskap til fortrensel for andre aktører.

Begrunnelsene for forslaget hviler på antagelser som i liten grad er dokumentert.

- c) Heving av grensen for konsesjonsplikt
OED foreslår å heve konsesjonsgrensen fra 1000 naturhestekrefter til 4000 naturhestekrefter. OED begrunner forslaget med at det vil føre til at regelverket for utbyggelse av småkraftverk blir forenklet ved at utbyggere ikke lenger trenger konsesjon etter industrikonsesjonsloven.

Det er også et poeng at endringen fører til at vannfall i størrelsesområdet 1000 til 4000 naturhestekrefter ikke lenger vil omfattes av reglene om hjemfall. Slike vannfall vil heller ikke ha så stor betydning for forvaltningen av vannkraftressursene.

- d) Lovfesting av forvaltningspraksis
OED foreslår videre at forvaltningspraksisen som innebærer at erverv av mer enn 90 % av aksjene i et selskap som eier vannfall underkastes konsesjonsplikt etter de samme bestemmelsene som gjelder ved erverv av selve vannfallet nå lovfestes.

Det er sider ved lovforslaget som antageligvis går lenger enn det som følger av dagens forvaltningspraksis uten at dette vurderes nærmere.

4.2 Oppsummering

Ingen av forslagene nevnt under punkt 4.1 er nødvendige for å etterkomme ESAs anførsler i sin "Reasoned Opinion" som det redegjøres for senere under punkt 7 i dette notatet.

Lovforslagene er heller ikke tilstrekkelig utredet. Det gjelder særlig forslagene om likestilling mellom offentlige kjøpere/leiere av vannfall på den ene siden og private og utenlandske kjøpere/leiere på den andre siden foruten fjerning av de fylkeskommunale og kommunale forkjøps- og fortrinnsrettene.

Det fremkommer heller ikke om OED har vurdert alternativer til de forslagene som fremmes.

5. KONSEKVENSER

OEDs forslag vil ha en rekke ulike konsekvenser. I høringsnotatet fokuseres det på at OEDs forslag innebærer et eiernøytralt regelverk om hjemfall som i henhold til samfunnsøkonomisk teori vil føre til at kraftanleggene til enhver tid vil drives av den som driver mest effektivt.

Derimot vurderer OED i liten grad om det vil være andre positive eller negative konsekvenser ved deres forslag. For så vidt gjelder transaksjonsalternativet og opphevelse foretar heller ikke OED noen nærmere vurderinger av om disse ville hatt noen positive eller negative konsekvenser.

Vi vil her belyse konsekvenser som det kan antas at OEDs forslag kan ha og som ikke er berørt i høringsnotatet.

5.1 Kommuner og fylkeskommuner

- a) Kommunalt og fylkeskommunalt eierskap
OEDs forslag vil kunne ventes å innebære et salgspress. Det skyldes at kraftproduksjonsanleggene etter lovendringen etter hvert vil miste sin verdi fordi det blir kortere til tidspunktet for hjemfall. For å unngå et slikt verdifall og sikre seg høyest mulig salgspris, må kommunene og fylkeskommunene selge relativt tidlig etter lovendringen. OED foretar likevel ingen prinsipielle vurderinger av kommunalt og fylkeskommunalt eierskap eller hvilke konsekvenser lovforslaget vil ha for kommuner og fylkeskommuners roller som eiere.
- a) Kommuneøkonomien
Inntekter fra kommuner og fylkeskommuners salg av sine eierinteresser innen kraftproduksjon vil påvirke kommuneøkonomien og forvaltningen av kommuneøkonomien.

Overføringer til kommunesektoren

Salgsinntektene vil kunne gi utslag i økt forbruk hos kommuner. En markert økning av forbruket til kommunen vil igjen kunne ha konsekvenser for Nasjonalbudsjettet. Dette kan resultere i lavere statlige overføringer til kommunesektoren og/eller nedsettelse av skatteinntekter til kommunesektoren. Høringsnotatet berører overhodet ikke problemstillingen.

Forvaltningen av salgsinntekter

Kommuner og fylkeskommuner kan ikke opprette selvstendige stiftelser og deres midler etter salg må følgelig forvaltes som kommunens øvrige midler. Kombinert med manglende rammer for investeringsprofiler for kommuner og svingninger i de markedene som pengene skytes inn i, fører det til budsjett og regnskapsmessige komplikasjoner for salgskommunene. Høringsnotatet berører heller ikke denne problemstillingen.

- b) Konsekvenser i produksjons- og kontorkommuner
 Nye eiere må fokusere på rasjonaliseringer for å forsvare sine investeringer. Denne effektiviseringsgevinsten som også forventes av OED, må holdes opp mot de negative samfunnsøkonomiske og samfunnsmessige virkninger som OEDs forslag faktisk vil ha som følge av de sentraliserte løsningene og nedskjæringene. Det har OED ikke gjort.
- c) Erstatningsansvar etter Grunnloven § 105
 OEDs forslag innebærer en ekspropriasjon som utløser erstatningsansvar for Staten etter Grunnloven § 105. Lovavdelingen i Justisdepartementet uttrykker stor usikkerhet om erstatningsansvaret omfatter de offentlig eide vannfallene. Dette spørsmålet er ikke tilstrekkelig avklart i OEDs høringsnotat.
- d) Samlet hjemfall
 OEDs forslag innebærer at 85 % av all kraftproduksjonen hjemfaller samtidig i 2079. Håndteringen av et samlet hjemfall av dette omfanget byr på en praktisk utfordring for myndighetene å håndtere. OED har nevnt at det kan være aktuelt med forgrepet hjemfall, det vil si at eieren får tillatelse til å kjøpe tilbake eller leie vannfallet for en ny periode. Det har også vært nevnt at en SDØE/Petromodell kan være aktuelt. Det er således uklart hva som egentlig vil bli konsekvensen av hjemfall.
- c) Andre konsekvenser
 Det er heller ikke vurdert om forslaget kan ha andre samfunnsmessige positive eller negative virkninger.

5.2 Kraftprodusenter og kraftmarkedet

- a) Økning av gjeldsgraden
 En måte for nye eiere å hente inn investeringer i vannkraftprodusenter i Norge vil være ved opplåning av midler i kraftselskapet for utbetaling til aksjonærene. Dette vil føre til en høyere gjeldsgrad hos kraftprodusentene i Norge. OED har ikke vurdert hvilken betydning dette vil ha for kraftprodusenten selv, for kraftmarkedet, miljøet foruten leveringssikkerheten i Norge.
- b) Andre konsekvenser
 OED har ikke vurdert om forslaget kan ha andre positive eller negative virkninger for kraftprodusentene eller kraftmarkedet.

5.3 Kraftoppdekningen og eierskap

Norge har i dag ikke nok egenproduksjon til å dekke eget forbruk. I perioder med lite nedbør og kulde gir det utslag i sterk økning i kraftprisene. Det foreligger ingen konkrete planer som vil fjerne dette kraftunderskuddet.

Departementets forslag vil ha som konsekvens at kommuner og fylkeskommuner vil selge seg ut av kraftsektoren. Statkraft SF får ikke tillatelse til å kjøpe mer produksjon i Norge i dag. Det er ingen andre aktører eller private investorer i Norge som har finansielle styrke til å foreta oppkjøp i den størrelsesordenen det her er tale om. OEDs forslag legger i tillegg til rette for både del- og helprivatisering av Statkraft SF. Det er rimelig å forvente at salg i stor grad vil skje til utenlandske interesser.

OED har overhodet ikke vurdert hvilke virkninger endringen av strukturen i eierskapet til norsk vannkraftproduksjon kan ha for kraftoppdekningen i Norge.

6. UTREDNINGSIKSTRUKSEN

6.1 Alternativer

Det er en grunnleggende forutsetning i Utredningsinstruksen av 18. februar 2000 og et overordnet prinsipp for forvaltningens arbeid med nye lovutkast som skal ut på høring, at alle sider ved lovutkastet er så godt opplyst som mulig. I det ligger det et klart krav om at alle reelle alternativer skal utredes på en forsvarlig måte. Manglende oppfyllelse av disse kravene vil ha som konsekvens at alternativer som kan være bedre, ikke reelt blir vurdert av høringsinstansene eller Stortinget.

OED har forkastet alternativer til sitt forslag til nye regler vedrørende hjemfall uten å foreta dekkende vurderinger av både fordeler og ulemper ved disse. Det er heller ikke vurdert alternativer til de øvrige reglene OED foreslår.

6.2 Konsekvensutredning

Videre pålegger Utredningsinstruksen kapittel 2 at økonomiske og administrative konsekvenser for Staten, kommuner, fylkeskommuner og private skal analyseres og utredes. Mangelfulle konsekvensutredninger vil kunne føre til at en vedtar nye rettsregler som har utilsiktede negative konsekvenser.

OED har fokusert på deres forslags betydning for effektiviteten innen kraftproduksjonen i Norge. Det er ikke foretatt analyser av andre økonomiske og administrative konsekvenser.

6.3 Oppsummering

OEDs høringsnotat er ikke utarbeidet i overensstemmelse med Utredningsinstruksen og overordnede prinsipper for forvaltningens arbeid med nye lovutkast.

7. FORHOLDET TIL EFTA SURVEILLANCE AUTHORITY

EFTA Surveillance Authority (ESA) anfører i sin "Reasoned Opinion" datert 20. februar 2002 at dagens forskjellsbehandling mellom offentlige eiere på den ene siden og private og utlendinger på den annen side for så vidt gjelder reglene om hjemfall, er i strid med EØS-avtalen art. 31 og 40 om henholdsvis fri etableringsrett og fri kapitalflyt.

ESA har ettersom OED har informert at de vil foreslå endringer i reglene om hjemfall, stilt saken i bero. Det er liten grunn til å tro at ESA vil anlegge sak mot Norge for å få endret reglene om hjemfall så lenge spørsmålet er opp til vurdering i Norge. Det er derfor tilstrekkelig tid til å sette ned et utvalg og foreta nødvendige utredninger uten at det fører til noen komplikasjoner i forhold til ESA.

8. KRAV OM UTVALG

8.1 Kravet

Utformingen av regler som relaterer seg til hvem som kan eie fornybare naturressurser som praktisk talt står for all elektrisitetsproduksjonen i nasjonen og den nasjonale kontrollen med disse, krever en grundig vurdering. Valget av modell for hjemfall med tilpasninger må skje etter grundige forarbeider der alle aktuelle alternativer blir forsvarlig utredet og vurdert.

OEDs høringsnotat utreder i begrenset grad alternativer til eller konsekvenser av OEDs forslag om nye regler om hjemfall. Det er nødvendig at både alternativer og konsekvenser utredes for at høringsinstansene får et tilstrekkelig grunnlag til å avgi sine uttalelser og at Stortinget kan få et forsvarlig grunnlag å foreta sitt valg på.

Dette gjøres best ved at det nedsettes et bredt sammensatt lovutvalg med representanter fra alle berørte parter som utreder alle aktuelle alternativer og konsekvensene av de ulike alternativene. Deretter sendes utvalgets arbeid og konklusjoner ut på høring sammen med forslag til nye regler vedrørende hjemfall. Dette er den vanlige, demokratiske fremgangsmåten som benyttes ved slike lovendringer som har stor nasjonal betydning.

8.2 Utvalgets mandat og utredningsmidler

For å få gjennomført en grundig og betryggende arbeid i utvalget bør utvalget konsentrere seg om hjemfall og eierskapsreguleringen. Andre endringer som OED har foreslått kan foreløpig utsettes.

Utvalget må bevilges tilstrekkelig med midler slik at det kan innhente de eksterne utredningene det mener er nødvendige.

8.3 Konsekvensene av fravær av utvalg og utredninger

Dersom det ikke nedsettes et utvalg vil det kunne ha flere ulike konsekvenser. Skulle OED etter utløpet av pågående høring komme frem til at de ønsker å fremme et annet alternativ enn deres foreliggende alternativ, vil det antageligvis føre til at det nye alternativet sammen med et nytt høringsnotat må sendes ut på ny høring. Det vises her til Utredningsinstruksen punkt 5.5.

Velger OED å fastholde sitt alternativ vil det kunne resultere at Ot.prp'en med OEDs forslag blir sendt i retur fra Stortinget med pålegg om utarbeidelse av nytt lovforslag.

§ 10.

1. Konesjon til vassdragsreguleringer, som går inn under denne lov, gis for et bestemt tidsrom av inntil 60 år regnet fra konesjonens meddelelse.
2. Når en regulering hovedsakelig skal utnyttes til alminnelig kraftforsyning og hensynet til andre almene interesser ikke taler mot det, kan reguleringskonesjon gis på ubegrenset tid for vassdrag hvor vannkraften skal utnyttes av foretak organisert etter lov om statsforetak, en norsk kommune eller flere norske kommuner eller fylkeskommuner i fellesskap eller av aksjeselskaper, [allmennaksjeselskaper,]¹ andelslag eller andre sammenslutninger hvor minst 2/3 av kapitalen og stemmene eies av foretak organisert etter lov om statsforetak, en eller flere kommuner eller fylkeskommuner.

Er det et selskap som får konesjon på ubegrenset tid, kan det fastsettes betingelser om styrets sammensetning, aksjenes (andelenes) omsettelighet og om opprettholdelse av selskapets formål. Bestemmelse om innskrenkning i adgangen til å erverve aksjer og andelsbevis skal påføres disse.

Når ikke hensynet til andre almene interesser taler imot det, kan reguleringskonesjon også ellers gis på ubegrenset tid for vassdrag hvor vannkraften i sin helhet skal utnyttes av en norsk kommune eller av flere norske kommuner i fellesskap.

3. Vilråene for konesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Er det gitt flere reguleringskonesjoner i samme vassdrag til forskjellig tid, kan kortere revisjonstid fastsettes. Hvis vilråene blir revidert, har konesjonæren adgang til å frasi seg konesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilrå. Frafalles konesjonen, får § 10 post 4 og § 21 postene 1, 3, 4 og 5 tilsvarende anvendelse. Blir konesjonen ikke frafalt innen den fastsatte frist, er konesjonæren bundet av de nye vilrå.

Kongen kan etter søknad fra reguleringsanleggets eier endre de betingelser som er fastsatt i en konesjon meddelt etter denne lov eller tidligere lovgivning om vassdragsreguleringer.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om saksbehandlingen ved revisjon av konesjonsvilrå.

4. Ved utløpet av den i reguleringskonesjonen fastsatte tid har staten rett til å kreve avstått uten godtgjørelse reguleringsanlegget med tilliggende grunn og rettigheter og med de bygninger og andre innretninger som er oppført av hensyn til reguleringen. Hvilke bygninger og innretninger staten kan forlange, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn. Består reguleringen i påbygning eller utvidelse av en eldre regulering, kan de andeler i det hele anlegg m.v. som tilhører den eller dem som deltar i tilleggsreguleringen, kreves avstått. Er den eldre regulering ikke tidsbegrenset, får vedkommende vannfallseiere i så fall krav på driftsvann på grunnlag av den eldre regulerings yteevne mot å betale en forholdsmessig del av utgiftene til drift, vedlikehold og fornyelse. Godtgjørelsen fastsettes av vedkommende departement.

Ved konesjonstidens utløp skal reguleringsanlegget med bygninger og innretninger være i fullt ut driftsmessig stand, jfr. dog § 21. Tvist herom avgjøres ved skjønn. Konesjonæren plikter å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme. Retten avgjør hvem som skal bære skjønnsomkostningene.

5. Blir reguleringskonesjonen git for kortere tid end 60 aar, kan det i konesjonen fastsettes, at der for avstaaelse efter post 3 skal erlægges en indløsningssum for alt det avstaaede eller for en del av dette. Hvis ikke andet er fastsat, skal indløsningssummen beregnes saaledes, at grundstykker og rettigheter samt vandbygningsarbeider og hus betales med, hvad de bevislig har kostet ved erhvervelsen med fradrag for amortisation efter en amortisationstid av 60 aar, mens andet tilbehør indløses for den tekniske værdi efter skjøn paa statens bekostning.
6. Når reguleringsanlegg med bygninger og innretninger i henhold til konesjon tilfaller staten, skal en del av anlegget eller dets verdi, dog ikke over en tredjepart, tildeles de kommuner hvor vannfallet, kraftverket eller reguleringsanleggene ligger. Stortinget bestemmer i tilfelle verdien og kommunenes andel derav og foretar fordelingen mellom dem. Stortinget kan også bestemme at det av midlene opprettes et fond til fordel for kommunene, eller at det utbetales dem en andel

av det økonomiske utbytte anlegget måtte gi.

7. Hvis en vandfalds- eller brukseier etter lovgivningen om erhvervelse av eiendomsret kun eier sit vandfald for begrenset tid, skal hans andel i reguleringsanlegget følge vandfaldet, naar hans ret til dette ophører, selv om den efter post 1 fastsatte tid forøvrig ikke er utløpet. Saafremt denne regel vilde føre til avstaaelse uten vederlag, før 60 år er gaat, kan bestemmelserne i post 4 gives tilsvarende anvendelse paa den enkelte vandfalds- eller brukseiers andel i reguleringsanlegget.

Endret ved lover 30 juni 1947 nr. 2, 10 april 1959 nr. 2, 19 juni 1969 nr. 65, 6 mars 1992 nr. 24, 19 juni 1992 nr. 62, 11 juni 1993 nr. 99 (i kraft samtidig med EØS-avtalen 1 jan 1994 iflg. res. 3 des 1993 nr. 1079, med virkning for samtlige konsesjoner hvor det er fastsatt vilkår om hjemfall til staten av private vannfallseieres andel), 13 juni 1997 nr. 44 (i kraft 1 jan 1999 iflg. res. 17 juli 1998 nr. 615), 25 juni 1999 nr. 52, 30 aug 2002 nr. 67 (kraft 1 jan 2003 iflg. res. 30 aug 2002 nr. 938).

1 Jfr. lov 13 juni 1997 nr. 45 (asal.). Ordet «allmennaksjeselskaper» falt, formentlig ved en inkurie, bort ved endringen ved lov 25 juni 1999 nr. 52.

Kapitel I. Om vannfall.

§ 1. Uten tillatelse av Kongen (konsesjon) kan ingen andre enn staten med full rettsvirkning erverve eiendomsrett eller bruksrett til vannfall (fall eller stryk) som ved regulering antas å kunne utbringes til mer enn 1.000 naturhestekrefter, enten alene, eller i forbindelse med andre vannfall som erververen eier eller bruker når fallene hensiktsmessig kan utbygges under ett. Konsesjonsplikten gjelder også avtaler om erverv av langsiktig disposisjonsrett til vannkraftressurser.

Konsesjon er dog ikke nødvendig ved erverv av vannfall ved skifte av ekteskapelig felleseie eller ved arv, odelsløsning eller overdragelse når erververen (arvingen) er nærmere odelsberettiget enn overdrageren (arvelateren), er dennes ektefelle eller besvogret med ham i opp- eller nedstigende linje eller i første eller annen sidelinje. Er det tidligere meddelt konsesjon på erverv av vedkommende vannfall, skal de i konsesjonen fastsatte betingelser også gjelde overfor den nye erverver (jfr. dog § 27).

Twist om kraftmengde avgjøres ved skjønn, dersom ikke erververen vedtar å la vedkommende departement ta avgjørelsen.

Når særlige hensyn foreligger, kan vedkommende departement i det enkelte tilfelle gjøre unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett.

Dersom det ervervede vannfall ikke skal utnyttes til kraftproduksjon, kan Kongen gi tillatelse til erverv uten at grunnreglene i § 2 fjerde ledd får anvendelse.

Søker konsesjonæren senere om utbygging, skal Kongen fastsette vilkår i tråd med de til enhver tid gjeldende grunnregler i loven her. Dersom utbygging påbegynnes uten at vilkår er fastsatt, får bestemmelsene i §§ 31 og 32 tilsvarende anvendelse.

Endret ved lover 10 april 1959 nr. 2, 19 juni 1969 nr. 65 § (se dens VIII), 1 juni 1990 nr. 15, 27 nov 1992 nr. 119 (i kraft 1 jan 1994), 23 des 1994 nr. 79 (i kraft 1 jan 1995, se dens § 24), 25 juni 1999 nr. 52.

§ 2. Norske statsborgere og statsborgere i andre stater som er parter i EØS-avtalen, andre utlendinger og juridiske personer, kan under særlige omstendigheter få konsesjon til å erverve eiendomsrett til vannfall på de nærmere betingelser Kongen fastsetter.

Bestemmelsen gjelder også for juridiske personer som er nevnt i EØS-avtalens artikkel 34, som er opprettet i samsvar med lovgivningen i en av disse stater, og som har sitt vedtektsbestemte sete, sin hovedadministrasjon eller sitt hovedforetak i en slik stat.

Hvis ervervet gjelder vannfall som ved regulering antas å kunne utbringes til mer enn 20.000 naturhestekrefter, eller hvis betydelige interesser står mot hverandre, bør konsesjon ikke gis før saken har vært forelagt Stortinget.

Ved meddelelse av konsesjon og fastsettelse av betingelser skal følgende grunnregler iakttas:

1. Konsesjonen gis til bestemt person, selskap, korporasjon eller stiftelse.

Selskaper skal tilpliktes å føre en fortegnelse over samtlige deltagere med angivelse av deres statsborgerskap,

2. Koncessionen gir adgang til utnyttelse av vandfaldet som kraftkilde overensstemmende med koncessionsbetingelserne og den til enhver tid om saadan bedrift gjældende lovgivning.
3. Utbyggingen av vannfallet må påbegynnes innen en frist av ikke over 5 år. Arbeidet må fullføres og anlegget settes i drift innen en ytterligere frist av ikke over 5 år. Driften må ikke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjepart av det i den fortløpne tid innsatte, på regelmessig drift beregnede maskineris energi, heri ikke iberegnet hva som måtte være avgitt til bruk for stat, kommune eller fylkeskommune etter post 12, og slike stansninger eller innskrenkninger må ikke noensinne i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år. Ved tidsberegningene medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte. Når forholdene gjør det påkrevet, kan det tillates at vannfallet utbygges etter hvert innen

bestemte tidsfrister eller at det kun delvis utbygges. Kongen kan dispensere fra disse bestemmelser.

4. - - -

5. - - -

6. Konesjonæren kan pålegges å erstatte utgiftene til forsterket jakt- og fiskeoppsyn under anleggstiden.

Konesjonæren kan etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre en øyeblikkelig erstatning til etterlatte etter den som omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden.

7. Når konsesjonen antas å ville medføre en bymessig bebyggelse eller en større samling av mennesker, kan det pålegges konsesjonæren helt eller delvis å dekke utgiftene til reguleringsplan og i særlige tilfelle til arealdelen i kommuneplan etter nærmere bestemmelse av departementet.

Når konsesjonen foranlediger et større inngrep i fjellområder kan det pålegges konsesjonæren helt eller delvis å dekke utgiftene til reguleringsplan og arealdelen i kommuneplan etter nærmere bestemmelse av departementet.

8. Det bør pålegges konsesjonæren helt eller delvis å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter antas å bli særlig øket ved anleggsarbeidet og ved transporter til og fra de bedrifter, som tilhører konsesjonæren og forsynes med kraft fra anlegget. Veier, broer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av almenheten med mindre departementet treffer annen bestemmelse.

9. - - -

10. Det kan i konsesjonen bestemmes at dersom konsesjonæren anvender vannkraften til industriell produksjon, skal eksport av produktene ikke uten samtykke fra vedkommende departement finne sted til priser som ligger under de vanlige priser på verdensmarkedet. Videre kan bestemmes at import til produksjonen ikke uten departementets samtykke må finne sted til priser som ligger over de vanlige priser på verdensmarkedet.

Det kan også bestemmes at avtaler om vederlag for økonomisk, teknisk og merkantil assistanse skal være undergitt departementets godkjenning.

11. - - -

12. Det skal i konsesjonen bestemmes at konsesjonæren skal avstå til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 pst. av gjennomsnittlig kraftmengde vannfallet etter foretatt utbygging kan yte med påregnelig vannføring år om annet. Avståelse og fordeling avgjøres av departementet med grunnlag i kommunens behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning. Avgitt kraft kan kommunen nytte etter eget skjønn.

Det kan bestemmes at konsesjonæren i tillegg skal avstå inntil 5 pst. av kraften til staten beregnet som i pkt. 12 første ledd. Staten rår fritt over tildelt kraft.

Konsesjonen skal ha bestemmelser om varsel til konsesjonæren før kraften tas ut eller sies opp.

Departementet bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraft tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5.000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

Prisen på kraften fastsettes basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet. Departementet skal hvert år fastsette prisen på kraften levert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger. Bestemmelsene i dette ledd gjelder ikke

for konsesjoner gitt etter bestemmelser gjeldende før lov av 10. april 1959 nr. 2 trådte i kraft.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år.

Kongen kan gi nærmere regler om avståelse, fordeling og pris.

13. Det skal pålegges konsesjonæren å betale en årlig avgift til staten og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde, som vannfallet etter den foretatte utbygging kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet. Kongen fastsetter forskrifter med hvilke maksimal- og minimalsatser som skal gjelde. Ved fastsettelsen av forskriftene skal det særlig tas hensyn til forandringer i kronens kjøpekraft. Hvilke årlige reguleringsavgifter på vannfallet, skal de komme til fradrag i de avgifter som pålegges i henhold til denne post, for så vidt angår den del av kraftmengden, hvorav reguleringsavgifter erlegges.

Etter 5 år kan konsesjonsmyndigheten ta fastsettelsen av avgiften opp til ny prøvelse.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter og om kontroll med vannforbruket skal, for så vidt de ikke er fastsatt av Kongen, med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement etter innstilling fra Norges vassdrags- og energidirektorat.

Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg. Betales den ikke til forfallstid, svares deretter rente som fastsatt i medhold av lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd.

Dersom det årlige avgiftsbeløp til staten eller kommuner utgjør mindre enn det minstebeløp Kongen bestemmer og både avgiftsberettigede og avgiftspliktige samtykker, kan departementet bestemme at den årlige avgift innløses med et engangsbeløp etter forskrifter fastsatt av Kongen. Under særegne omstendigheter kan Kongen eller Stortinget, hvis konsesjonen har vært forelagt dette, for et bestemt tidsrom nedsette eller ettermgi avgiften.

Avgiften til fylkeskommunene og til kommunene fordeles mellom disse innbyrdes etter bestemmelse av Kongen for 10 år ad gangen. Avgiften avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som anvendes etter bestemmelse av fylkestinget eller kommunestyret. Denne myndighet kan delegeres til annet kommunalt eller fylkeskommunalt organ. Fondets midler skal i samsvar med vedtekter som er undergitt vedkommende departements godkjenning, fortrinnsvis anvendes til utbygging av næringslivet i distriktet. Departementet kan delegere myndigheten til å godkjenne vedtektene til fylkesmannen. Kommunen kan påklage fylkesmannens avgjørelse etter nærmere regler fastsatt av departementet. Vedtekter for fond under et beløp Kongen fastsetter, trenger ikke godkjenning.

14. Det bør pålegges konsesjonæren å unngå ødeleggelse av naturforekomster og områder når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelse ikke kan unngås, skal naturvernmyndighetene underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal pålegges å sørge for at anleggene blir minst mulig skjemmende, alt etter nærmere bestemmelser av vedkommende departement. Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg gitt i henhold til dette ledd. Konsesjonæren skal foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene, og oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift.

Det bør pålegges konsesjonæren så vidt mulig å planlegge midlertidige hjelpeanlegg slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

15. - - -

16. Det skal pålegges konsesjonæren å underkaste seg den kontroll med overholdelsen av oppstilte betingelser som vedkommende departement finner nødvendig. Utgifter hermed kan kreves dekket av konsesjonæren.

17. Konsesjonen gis for et bestemt tidsrum av inntil 60 år regnet fra konsesjonens meddelelse. Ved

konsesjonstidens utløp tilfaller vannfallet med alle de innretninger, hvorigjennom vannets løp og leie forandres, såsom damanlegg, kanaler, tunneler, bassenger, rørledninger m.m., de til utbyggingen og kraftanlegget ervervede grunnstykker og rettigheter, kraftstasjonene med tilhørende maskineri og annet tilbehør samt arbeiderboliger og andre bygninger, som hører med til kraftanlegget, staten med full eiendomsrett og uten vederlag. Det som ikke tilfaller staten, kan den innløse for dets verdi etter skjønn på sin bekostning eller forlange fjernet innen en av departementet fastsatt frist.

Ved konsesjonstidens utløp skal anlegget med bygninger og installert maskineri være i fullt ut driftsmessig stand. Tvist herom avgjøres ved skjønn. Konsesjonæren plikter å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme. Retten avgjør hvem som skal bære skjønnsomkostningene.

18. ---.

19. ---.

20. ---.

21. Koncessionen bør bare meddeles, forsaavidt ældre panteheftelser, servituter av væsentlig betydning, leierettigheter og lignende heftelser fjernes eller viker prioritet for de i koncessionen paalagte forpligtelser, derunder ogsaa de mulker, som kan bli ilagt efter § 26. At der ved avhændelsen av vandfald ogsaa utover koncessionstiden er forbeholdt avhænderens eiendom ret til kraft til husbehov og gaardsfornødenhet og saadant haandverk og smaaindustri, som naturlig kan drives i forbindelse med gaardsbruket, fra det anlæg, hvorved vandfaldet utnyttes, skal dog ikke være til hinder for meddelelse av koncession.

22. Til videre overdragelse av vannfallet til andre enn staten eller dem som er nevnt i § 1 annet ledd kreves konsesjon. Erververen må i tilfelle underkaste seg de i den opprinnelige konsesjon fastsatte betingelser (jfr. dog § 27). Til konsesjonen kan dessuten knyttes de betingelser som er omhandlet ovenfor under post 1, og for øvrig slike vilkår som ellers ikke kan fravikes etter lovgivningen på den tid den nye konsesjonen blir gitt. Er erververen en norsk kommune eller fylkeskommune, kan Kongen helt eller delvis frafalle slike betingelser som ikke er obligatoriske etter § 4 tredje og fjerde ledd.

23. Det er adgang til i konsesjonen å oppstille ytterligere betingelser, herunder pålegg om opprettelse av næringsfond til den enkelte kommune, når dette i det enkelte tilfelle finnes påkrevd av almene hensyn eller til ivaretagelse av private interesser som blir skadelidende. For næringsfondet gjelder bestemmelsene fastsatt for næringsfond i lov av 14. desember 1917 nr. 17 § 12 nr. 17.

Konsesjonen med tilknyttede vilkår skal tinglyses for konsesjonhavers regning. Alle senere tinglyste heftelser på de i post 17 omhandlede eiendommer og gjenstander bortfaller når disse ifølge konsesjonen går over til staten eller innløses av denne. Når vannfallet går over til staten, skal meddelelse om dette fra vedkommende departement sendes tinglysingsmyndighetene for tinglysing.

Den som yder eller har ydet lån mot pant i vannfall, kan, når betingelsene for erverv etter denne lov for øvrig er til stede, på forhånd meddeles konsesjon etter denne paragraf til å erverve vannfallet ved tvangssalg, såfremt vedkommende ved tvangssalget fortsatt er panthaver. Koncessionstiden regnes fra koncessionens meddelelse, mens de øvrige vilkaar indtræder, naar erhvervelsen finder sted. Har vandfaldets eier, før panthaveren erholder koncession, erhvervet det i henhold til tidsbegrænset koncession, skal koncessionen til panthaveren meddeles for den gjenstaaende del av eierens koncessionstid.

Endret ved lover 7 juni 1935 nr. 4, 10 april 1959 nr. 2, 5 juni 1964 nr. 18, 19 juni 1969 nr. 65, 18 des 1970 nr. 88, 12 juni 1974 nr. 54, 8 feb 1980 nr. 2, 3 juni 1933 nr. 51 (se dens VI), 12 juni 1987 nr. 62 (i kraft straks, men slik at det ikke skal regnes rente etter nålydende nr. 13 fjerde ledd før ikrafttredelsen), 25 april 1986 nr. 15, 29 juni 1990 nr. 50, 19 juni 1992 nr. 62, 26 juni 1992 nr. 86, 11 juni 1993 nr. 83, 27 nov 1992 nr. 119 (i kraft 1 jan 1994), 23 des 1994 nr. 79 (i kraft 1 jan 1995, se dens § 24), 28 april 2000 nr. 34 (i kraft 1 juli 2000 iflg. res. 28 april 2000 nr. 366), 24 nov 2000 nr. 82 (i kraft 1 jan 2001 iflg. res. 24 nov 2000 nr. 1169), 15 juni 2001 nr. 82 (i kraft 1 jan 2002 iflg. res. 7 des 2001 nr. 1344), 30 aug 2002 nr. 67 (kraft 1 jan 2003 iflg. res. 30 aug 2002 nr. 938).

§ 3. (Opphevet ved lov 27 nov 1992 nr. 119 (i kraft 1 jan 1994).)

§ 4. Foretak organisert etter lov om statsforetak, norske kommuner og fylkeskommuner kan, når ikke allmenne hensyn taler derimot, få konsesjon til å erverve eiendomsrett, bruksrett eller langsiktig disposisjonsrett til vannfall på de nærmere betingelser Kongen fastsetter. Det samme gjelder aksjeselskaper, [allmennaksjeselskaper,]¹ andelslag og andre sammenslutninger hvor minst 2/3 av kapitalen og stemmene eies av foretak organisert etter lov om statsforetak, en eller flere kommuner eller fylkeskommuner, såfremt utbyggingen av vedkommende vannfall hovedsakelig skal utnyttes til alminnelig kraftforsyning. Staten har forkjøpsrett til aksjer eller parter etter denne bestemmelse dersom 2/3 av kapitalen og stemmene i aksjeselskaper, [allmennaksjeselskaper,] andelslag og andre sammenslutninger ikke lenger eies av en eller flere kommuner eller fylkeskommuner. Statens adgang til å gjøre forkjøpsrett gjeldende oppstår så snart departementet har fått melding om at betingelsene for konsesjon ikke lenger er oppfylt. Beslutning om å benytte statens forkjøpsrett må treffes innen ett år. Når forkjøpsretten gjøres gjeldende inntreer staten i kjøperens rettigheter og plikter.

Hvis ervervet gjelder vannfall som ved regulering antas å kunne utbringes til mer enn 20.000 naturhestekrefter, eller hvis betydelige interesser står mot hverandre, bør konsesjon ikke gis før saken har vært forelagt Stortinget.

Konsesjonen kan gis på ubegrenset tid.

Ved fastsettelse av øvrige betingelser får grunnreglene i § 2 post 2-8, 12-14, 16 og 22-23 tilsvarende anvendelse.

Konsesjonen med tilknyttede betingelser skal tinglyses for konsesjonærens regning.

Endret ved lover 19 juni 1969 nr. 65, 6 mars 1992 nr. 24, 19 juni 1992 nr. 62, 27 nov 1992 nr. 119 (i kraft 1 jan 1994), 13 juni 1997 nr. 44 (i kraft 1 jan 1999 iflg. res. 17 juli 1998 nr. 615), 25 juni 1999 nr. 52, 24 nov 2000 nr. 82 (i kraft 1 jan 2001 iflg. res. 24 nov 2000 nr. 1169).

¹ Jfr. lov 13 juni 1997 nr. 45. Ordet «allmennaksjeselskaper» falt, formentlig ved en inkurie, bort ved endringen ved lov 25 juni 1999 nr. 52.